

NOVÉ TRENDY V ČESKÉM INSOLVENČNÍM PRÁVU

Karel Schelle¹, Ilona Schelleová²

ABSTRAKT

Vzhľadom k vzrúšťajúcej hospodárskej kríze, i v českém prostredí, vláda byla nucena pripraviť urychlene niekoľko zásadnejších zmien insolvenčného zákona, ktoré výrazne zlepšia postavenie zamestnanců podniků, ktoré sa dostaly do stavu úpadku.

Klíčová slova: Insolvenční zákon, hospodářská krize, zaměstnanci

ABSTRACT

With respect to increasing of the economic depression also in the Czech conditions was the government expedited obliged to prepare several essential changes of the bankruptcy law that markedly improve position of the employees of the companies that came to the bankruptcy.

Key words: law of bankruptcy, economic depression, employees

Česká republika byla, stejně jako většina států, postížena hospodářskou krizí, sice zatím ne tak intenzivně jako některé jiné východoevropské a jihoevropské státy, ale počet podniků zmltájících se nad ekonomickou propastí stále více přibývá. To má samozřejmě zásadní vliv na vzrúšťající nezaměstnanost. Začínají se objevovat sociální nepokoje a hromadí se požadavky na zásadnější řešení situace. Heslo „Každý, kdo pracuje, má nárok na spravedlivou a uspokojivou odměnu, která by zajišťovala základní životní podmínky“, se začíná skloňovat stále častěji u zamestnanců podniků, u nichž bylo zahájeno insolvenční řízení. Ať jsou to zamestnanci skláren v Poděbradech, Světlé nad Sázavou, Novém Boru, Sázavském Kavalieru, ale i zamestnanci celé řady podobně postižených firem se dostávají do velmi složité sociální situace. Česká vláda, sice se značným zpožděním, ale přeci jen, na uvedenou situaci začala reagovat.

Český insolvenční zákon (zákon č. 183/2006 Sb.), který nabył účinnosti 1. ledna 2008, byl připravován v jiné ekonomické a sociální situaci. I když některé argumenty

¹ Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc., Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Veveří 70, 611 80 Brno, Česká republika, tel. 603 20 57 59, email: karel.schelle@schelle.cz

² JUDr. Ilona Schelleová, Dr., Brno International Business School, Lidická 81, 602 00 Brno, Česká republika, tel. 603810280, email: ilona.schelleova@schelle.cz

objevující se v prohlášeních zaměstnanců krachujících firem jsou dost demagogické a nepravdivé, přeci jen ke změnám v českém insolvenčním právu dojít bude muset.

Insolvenční zákon řeší postavení zaměstnanců v § 169, odst. 1. písm. a). Zde jsou pracovněprávní nároky dlužníkových zaměstnanců, které vznikly v posledních 3 letech před rozhodnutím o úpadku nebo po něm, jsou postaveny na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Tedy mohou se uspokojovat v průběhu insolvenčního řízení. Není tedy pravdou, že český právní řád upřednostňuje fakticky věřitele před právem zaměstnanců na mzdu a odstupné. Byly prezentovány názory, že „*Současný insolvenční zákon na neproplácení mzdy v době insolventnosti nahlíží jako na klasické započtení pohledávek a zákon na ochranu zaměstnanců při jejich platební neschopnosti se na tento případ nevztahuje. Lidé jsou tak až do vzniku nároku na podporu v nezaměstnanosti téměř bez prostředků. V rámci poskytování státní sociální podpory jsou do příjmů těchto osob zahrnuty i prostředky, které sice figurují v účetnictví firem, ale zaměstnanci si je nikdy nepřebírali. Tím tito lidé ztrácí nárok na většinu dávek státní sociální podpory. Je přitom otevřenou otázkou, zda zaměstnanci se svých neproplacených mezd, platů a odstupného v rámci konkurzního řízení či likvidace firem, tedy těchto nároků někdy skutečně, nikoliv formálně právně, domohou.*“ Jen část tohoto tvrzení je ale pravdou.

Vláda (ještě vláda Mirka Topolánka) proto pověřila ministra spravedlnosti, aby urychleně připravil návrh na novelizaci insolvenčního zákona. Ten připravil projekt obsahující čtrnáct změn v insolvenčním zákonu:

1. Po dobu trvání moratoria bude dlužníku-podnikateli odložena po vinnost platit za své zaměstnance příslušné splátky na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.
2. Úrokový úvěr poskytnutý v rámci úvěrového financování, které potrvá i za moratoria, se nebude zahrnovat do vyměrovacího základu daně z příjmu.
3. Stát bude vyplácet podporu zaměstnancům dlužníka podle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.
4. Dlužník nebude mít po vinnost podat na sebe insolvenční návrh při předlužení.
5. Minimální výše odměny garantovaná insolvenčnímu správci při malé reorganizaci bude závislá na velikosti reorganizovaného podniku.
6. Věřitelé dlužníka budou po dobu trvání moratoria zákonem omezeni v možnosti jednostranného započítávání svých pohledávek proti vzájemným pohledávkám dlužníka.
7. Bude-li to s přihlédnutím k celkové sumě pohledávek dlužníkových věřitelů a k zákonem požadované míře uspokojení věřitelů dovolovat skladba dlužníkových stálých příjmů, soud bude moci na návrh dlužníka ve vymezeném rozsahu upravit výši splátek při oddlužení.
8. Oddlužení formou splátkového kalendáře u dlužníka, jehož další majetek slouží k zajištění pohledávek věřitelů, nepovede automaticky ke zpeněžení zajištěného dlužníkového majetku.
9. Bude vytvořena jednotná informační platforma pro evidenci zpeněžování (předmětů zpeněžování, konání dražeb atd.) v rámci insolventní exekuční síně.

10. Soudní poplatek pro podání návrhu na moratorium se zruší.
11. Znalecké posudky bude v insolvenčním řízení povinné využívat jen v případech, že na nich věřitelé trvají.
12. Insolvenční řízení u společností tvořících koncern bude řešit jeden soudce a případně jeden správce.
13. Dlužník a věřitelé budou moci závazně navrhnout soudu osobu správce již v předloženém reorganizačním plánu.
14. Posledním krokem je zajištění organizační a materiální podpory soudů, které se insolvenčními zabývají a dokončení profesionalizace činnosti insolvenčních správců.

Prvých šest změn má mít platnost po dobu určitou do 31. 12. 2011, zbývajících osm změn má mít platnost trvalou.

Kromě toho vláda schválila další změnu, která mimo jiné umožní vyplatit zpětně tři měsíční platy.

„Novela především usnadní restrukturalizaci podniků v platební neschopnosti, je to snaha uchránit pracovní místa a zachovat životaschopné části podniku. Součástí je i ochrana zaměstnanců před insolvenční zánikem zaměstnavatele,“ řekl ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas. Novelu přivítal předseda ČSSD Jiří Paroubek.

JUDr. Zdeněk Krčmář soudce Nejvyššího soudu, který na změnách spolupracoval, vysvětlil, že v doprovodném zákonu o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele se v přechodných ustanoveních upravila situace zaměstnanců, kteří se v souvislosti s úpadkem podniku dostali do tíživé sociální situace. Přijaté řešení podle něj pokrývá dobu, která bude předcházet účinnosti novely zákona.

Rovněž předseda sklářského odborového svazu Vladimír Kubinec vyjádřil s novelou zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele spokojenost.

Vládní novela má podle ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila a ministra práce a sociálních věcí Petra Nečase uchránit pracovní místa podniků v potížích, nelikvidovat tyto firmy a lépe ochránit zaměstnance před insolvenční zánikem zaměstnavatele. Novela má podle Pospíšila také zlepšit možnosti oddlužení, čili splácení dluhu ve splátkách, které se bude vztahovat i na občany. Soud by mohl například v případech nepředvídatelných těžkostí dlužníka upravit režim splátek.

Nové změny v insolvenčním zákoně znamenají větší ochranu pro firmy, které se v této složité době mohou dostat do vážných problémů, reagoval prezident Hospodářské komory Petr Kužel. Jde podle něj o důležitou pomoc podnikům, které mohou vykazovat předluženost v důsledku momentálních výkyvů na trhu.

Jinak však na novelu reagovali zástupci bank. Podle nich tato změna může výrazně zhoršit dostupnost úvěrů pro firmy a podnikatele. Ohrozí prý totiž hodnotu

zástav, z nichž budou nakonec uspokojeny i nezajištěné pohledávky, přičemž nebude dopředu známo v jaké výši. *"Tím pádem si nikdo nebude moci být jist, jakou hodnotu pro něj zástava opravdu má. V podstatě tak tento institut téměř ztratí smysl, zmizí rozdíl mezi zajištěnými a nezajištěnými pohledávkami. Banky pak budou muset poskytování úvěrů zvažovat ještě přísněji než dosud,"* uvedl mluvčí České bankovní asociace Jan Matoušek.

LITERATURA

SCHELLEOVÁ, I.: Insolvenční zákon. Praha, EUROUNION 2006. 399 s. (ISBN 80-7317-054-X)

SCHELLEOVÁ, I.: Úvod do insolvenčního práva. Ostrava, KEY Publishing 2007. 94 s. (ISBN 978-80-87071-54-0)

SCHELLEOVÁ, I.: Základy insolvenčního práva. Ostrava, KEY Publishing 2008. 322 s. (ISBN 978-80-87071-88-5)

článek recenzoval:
prof. Ing. Ladislav Šimák, PhD.